

TE2024 Aiesopimus yhteistyöstä

Kaupunginhallitus 19.06.2023 § 202
635/14.07.00/2022

Valmistelija

Työllisyyspäälikkö Jani Välimäki

Tausta ja tavoitteet:

Eduskunta hyväksyi keväällä 2023 lakipaketin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä. Päätöksellä julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025. Uudistuksella halutaan parantaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ja nopeuttaa työllistymistä. Tavoitteena on tuoda julkiset työllisyyspalvelut lähemmäksi asiakkaita osaksi kuntien elinvoimatehtäviä.

Uudistuksen keskeiset sisällöt koskevat järjestämisvastuuta, palveluja, rahoitusta, henkilöstöä ja tietojärjestelmäkokonaisuutta.

Järjestämisvastuu:

Kunta voi järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhdessä yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Maantieteellisellä yhtenäisyydellä tarkoitetaan sitä, että jokaisella työllisyysalueeseen kuuluvalla kunnalla on yhteinen raja vähintään yhden muun samaan työllisyysalueeseen kuuluvan kunnan kanssa. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivalla alueella tarkoitetaan aluetta, jolla työssäkäyntiin liittyvä pendelöinti kuntien välillä tai toiseen kuntaan on yleistä. Työmarkkinoiden toimivuus lähtökohtaisesti edellyttää esimerkiksi keskuskaupungin, jonne pendelöinti pääasiassa kohdistuu, sisältymistä alueeseen.

Järjestämisvastuun kriteereistä voidaan poiketa muun muassa saaristolaisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi.

Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee sopia työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä kuntalain tarkoittamassa lakisääteisessä yhteistoiminnassa. Tällöin viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa käyttää vastuukunta tai kuntayhtymä. Järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa palveluiden ja tehtävien osalta yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta, viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Vastuukunta tai kuntayhtymä voi sopia, että viranomaistoimivaltaa sisältäviä tehtäviä hoitaa myös jokin muu työllisyysalueen kunta kuin järjestämisvastuussa oleva kunta. Viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa voidaan myös siirtää toiselle työllisyysalueelle.

Palvelut:

Uudistuksessa kuntien järjestämisvastuulle siirtyvät seuraavat työllisyys- ja yrityspalvelut ja niihin liittyvät tukitoiminnot: työnvälityspalvelut; tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut; valmennus; työvoimakoulutus; muutosturvakoulutus; henkilöasiakaan palveluprosessiin liittyvä asiantuntija-arviointi; lain mukaiset kokeilut; työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu; työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset.

Rahoitus:

Kunnille siirtyvät palvelut muodostavat uuden valtionosuustehtävän, johon osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys kohdennetaan työikäisen väestön (47 %) ja työttömien määrän (47 %) perusteella sekä vieraskielisyyskriteerin (6 %) kautta. Rahoitus tarkistetaan vuosittain. Palveluiden rahoituksessa on kahden vuoden siirtymäaika. Työllisyysalueen kunnat vastaavat palveluiden rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Uudistuksessa kuntien vastuu työttömyystuen perusosan kustannuksista laajenee. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta alkaa nykyistä aiemmin ja kasvaa portaittain. Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta koskee jatkossa työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa sekä perusosan suuruista osuutta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu määräytyy työnhakijan työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella. Kannustavan rahoitusmallin mukaisesti jatkossa pelkkä työttömän aktivointi eli palveluihin ohjaaminen ei vaikuta kunnan rahoitusvastuuseen työttömyysturvasta. Etuuksien maksuvastuu kompensoidaan valtionosuuksina. Korvaus lasketaan poikkileikkaustilanteessa.

Henkilöstö:

TE-toimiston ja ELY-keskuksen henkilöstö siirtyy kuntiin tai kuntayhtymiin liikkeenluovutuksella vanhoina työntekijöinä. Kuntien henkilöstöön uudistus voi vaikuttaa muuttuvina työtehtävinä. Uudistuksen valmistelussa tulee noudattaa ennakoivaa sekä henkilöstön nykyisen osaamisen huomioivaa henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstö otetaan mukaan uudistuksen valmisteluun ja toteutukseen, etenkin uusien toimintatapojen kehittämiseen. Varsinais-Suomessa uudistus koskee 300-350 TE-hallinnon työntekijää.

Tietojärjestelmäkokonaisuus:

Kunnille ja alueille tulee käyttövelvoite valtion TE-palveluihin tarjoamaan tietojärjestelmäkokonaisuuteen. Työvoimapalveluiden valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa KEHA-keskus. Kunnat voivat hankkia asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia, joiden osalta KEHA määrittää tekniset ja tietoturvaan liittyvät vaatimukset. Valmistelu Varsinais-Suomessa:

Maakunnan kunnat aloittivat uudistusta koskevan vuoropuhelun syksyllä 2023 ja yhteisen valmistelun alkuvuodesta 2023. Tammi-maaliskuun aikana toteutetun skenaariotyön tavoitteena oli määrittää maakuntaan muodostettavat työllisyysalueet. Tämän työn lopputuloksena Varsinais-Suomeen on muodostumassa kaksi aluetta. Salon työllisyysalueen ovat muodostamassa Salon kaupunki, Someron kaupunki, Kosken TI kunta ja Marttilan kunta. Turun työllisyysalueen ovat muodostamassa Auran kunta, Kaarinan kaupunki, Kemiönsaaren kunta, Kustavin kunta, Laitilan

kaupunki, Liedon kaupunki, Loimaan kaupunki, Maskun kunta, Mynämäen kunta, Naantalin kaupunki, Nousiaisten kunta, Oripään kunta, Paimion kaupunki, Paraisten kaupunki, Pyhärannan kunta, Pöytyän kunta, Raision kaupunki, Rusko kunta, Sauvon kunta, Taivassalon kunta, Turun kaupunki, Uudenkaupungin kaupunki ja Vehmaan kunta. Turun työllisyysalueen väestöpohja on 422 000 henkeä ja työvoimapohja 202 000 henkeä.

Turun työllisyysalueen valmistelua koskeva aiesopimus:

Turun työllisyysalueen valmistelu käynnistyi toukokuussa 2023. Valmistelun tueksi on laadittu aiesopimus. Aiesopimuksen tarkoituksena on ilmaista kuntien tahtotila työllisyysalueen muodostamiseksi vastuukuntamallilla ja sopimusperusteisesti. Aiesopimuksessa linjataan työllisyysaluevalmistelun ohjauksesta, operatiivisesta valmistelusta ja valmistelun rahoituksesta sekä valmistelua ohjaavista periaatteista. Sopimusperusteisuudella tarkoitetaan sitä, että järjestämisvastuussa oleva vastuukunta voi sopia, että viranomaistoimivaltaa sisältäviä tehtäviä hoitaa myös jokin muu sopimuksen osapuolena oleva kunta kuin järjestämisvastuussa oleva kunta.

Aiesopimuksessa esitetään, että työllisyysalueen hallintomuoto on vastuukunta ja vastuukuntana toimii Turun kaupunki.

Turun työllisyysalueen valmistelun aikataulu:

Kuntien on toimitettava valtioneuvostolle ilmoitukset järjestämisvastuun toteutuksesta lokakuun 2023 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä on toimitettava suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi:

- 1) laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen;
- 2) laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut;
- 3) toimipisteiden määrä ja sijoittuminen;
- 4) yhteistyötahot ja -muodot;
- 5) työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen;
- 6) varautuminen rakennemuutostilanteisiin.

Ilmoitus järjestämisvastuun toteutuksesta ja suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä on valmisteltava elo-syyskuussa kaikkien valmisteluun osallistuvien kuntien päätöksentekoaikataulut huomioiden.

Naantalin kaupunki:

Naantalin kaupungin työvoimapohja on noin 9 200 henkeä. Näin ollen Naantalin kaupungilla ei ole edellytyksiä järjestää työvoimapalveluita itsenäisesti, vaan Naantalin tulee liittyä useammasta kunnasta muodostuvaan työllisyysalueeseen. Naantali kaupungin viranhaltijat ovat käyneet aktiivista vuoropuhelua Turun seudun kuntien kanssa työllisyysaluevaihtoehtojen kartoittamiseksi. Varsinais-Suomen maakunnallisen valmistelun ja sen skenaariotyön lopputuloksena Varsinais-Suomeen on muodostumassa kaksi työllisyysaluetta: Salon ja Turun työllisyysalueet. Naantali kuuluisi Turun työllisyysalueeseen, jossa Turku toimii vastuukuntana.

Suunniteltu Turun työllisyysalue täyttää työllisyysalueen muodostamiselle asetetut kriteerit ja se on Naantalin kaupungin kannalta toimiva ja tarkoituksenmukainen työllisyysalue. Naantali kuuluu tiiviisti Turun

työssäkäyntialueeseen. Useampi naantalilainen työskentelee Turussa kuin Naantalissa. Vastaavasti Naantali on turkulaisten neljänneksi yleisin Turun ulkopuolinen työssäkäyntikunta. Turun ja Naantalin jälkeen seuraavaksi yleisimmät työssäkäyntikunnat naantalilaisille ovat Raisio, Kaarina ja Masku, jotka myös osallistuvat Turun työllisyysalueen valmisteluun. Turun työllisyysalue on laaja, mikä mahdollistaa työllisyysalueelle laajat resurssit ja luo hyvät edellytykset sille, että tiettyjä työvoimapalveluita ja tukitehtäviä voidaan tuottaa tehokkaasti keskitetysti. Lisäksi alueen elinvoiman edistämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmasta laajan alueen suuri työnantaja- ja työvoimapohja ovat eduksi. Mahdollisuus siirtää viranomastoimivaltaa työllisyysalueen vastuukunnalta muille työllisyysalueeseen kuuluville kunnille takaa sen, että yksittäisillä kunnilla on mahdollisuus tuottaa erikseen sovittavia työvoimapalveluita itse lähipalveluina ja näin edistää työvoimapalveluiden yhteensovittamista kunnan muihin palveluihin, kuten elinkeino- ja koulutuspalveluihin.

Valmistelun työ määrä on suuri, eikä kaikkea työtä voida tehdä valmisteluun osallistuvien kuntien viranhaltijoiden tai työntekijöiden oman työn ohella. Näin ollen on tarve perustaa Turun työllisyysalueen valmisteluun yhteinen projektiorganisaatio, johon kuuluvien työntekijöiden työaikaa osoitetaan yksinomaan tähän valmisteluun. Projektiorganisaatiosta aiheutuu valmistelussa mukana oleville kunnille seuraavia kustannuksia: henkilöstökulut, asiantuntijapalvelun osto, tietohallintaselvitys, tilaisuudet ja viestintä sekä muut erikseen sovittavat menot. Kokonaiskustannus projektiorganisaatiolle ajalle 1.8.2023-31.12.2023 on enintään 200 000 euroa. Kustannukset jaetaan Turun työllisyysalueen valmisteluun osallistuvien 23 kunnan kesken, kunnan väkiluvun perusteella. Naantalin kaupungin osuus on enintään 9 408 euroa.

Liitteenä ovat:

- Aiesopimus yhteistyöstä sekä aiesopimuksen liitteet:
- Suuntaviivat Turun työllisyysalueen palvelustrategialle
- Esimerkki vastuunjaosta palvelutuotannossa
- Työllisyysalueen valmisteluorganisaatio ja valmistelun aikataulu
- Työllisyysaluevalmistelun ja projektiorganisaation kustannukset ja rahoitus.

Liitteet 1-5, KH 19.6.2023.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää:

1. hyväksyä aiesopimuksen Turun työllisyysalueen muodostamisesta vastuukuntamallilla ja valtuuttaa kaupunginjohtajan allekirjoittamaan aiesopimuksen ja
2. osallistua työllisyysalueen valmistelusta aiheutuvien kustannusten rahoitukseen esityksen mukaisesti.

Lisäksi Naantalin kaupunki esittää huomioitavaksi jatkovalmisteluun, että työvoimapalveluiden järjestämisen kustannustenjakomallin suunnittelussa tulee arvioida huolellisesti myös muita vaihtoehtoja kuin aiesopimuksessa mainittu aiheuttamisperusteisuus.

Kokouskäsitely

Merkittiin, että henkilöstön edustaja Juha Ovaska oli läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.